НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

Комітету НААУ з питань захисту бізнесу та інвесторів

за 2025 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМІТЕТ

Комітет НААУ з питань захисту бізнесу та інвесторів є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, створеним при Національній асоціації адвокатів України відповідно до розпорядження Голови НААУ, РАУ від 20 вересня 2019 року №123.

Метою створення Комітету є: об'єднання адвокатів та обмін досвідом у сфері надання правової допомоги бізнесу та інвесторам, взаємодія з представниками державних та правоохоронних органів у питаннях щодо порушення законних прав та інтересів суб'єктів господарювання, формування експертної позиції у вирішенні практичних проблем, сприяння підвищенню правової культури представників бізнесу та інвесторів.

Основними завданнями Комітету є:

- підготовка пропозицій щодо вдосконалення механізмів захисту бізнесу прав та інтересів інвесторів;
- розробка проектів нормативно-правових актів щодо посилення захисту прав бізнесу та інвесторів внесення пропозицій до них і чинного законодавства, спрямованого на створення сприятливих умов ведення бізнесу;
- взаємодія з органами влади, місцевого самоврядування, правоохоронними та контролюючими органами, фізичними та юридичними особами, міжнародними інституціями з метою забезпечення законних прав і інтересів, активів бізнесу та інвесторів;
- надання правової допомоги у сфері захисту бізнесу та прав інвесторів;
- розробка та поширення аналітичної інформації та методичних матеріалів для адвокатів;
- участь в організації та проведення конференцій, форумів, семінарів, круглих столів та інших заходів НАУ з правових питань для представників бізнес-середовища;
- висвітлення роботи Комітету, а також актуальних питань у сфері захисту бізнесу та інвесторів, випадків порушення їх законних прав у засобах масової інформації;
- участь в організації та проведенні заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації адвокатів за напрямом роботи Комітету;
- вивчення міжнародного законодавства у сфері регулювання підприємницької діяльності, спрямованої на поліпшення умов для створення і ведення бізнесу;
- взаємодії з регіональними органами адвокатського самоврядування з питань, що належать до його компетенції;
- взаємодія з громадськими організаціями з метою обговорення та узагальнення напрацювань у сфері захисту бізнесу, активів та прав інвесторів;
- ухвалення рекомендацій, годування пропозиції з напрямів діяльності, що вносяться на розгляд Голови НААУ, РАУ;
- розгляд звернень в межах своїх повноважень;
- здійснення іншої діяльності в межах своїх повноважень.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

Хільченко

Сергій Станіславович

Голова Комітету

Е-адреса:

s.khilchenko@mail.unba.org.ua

Лисенко

Сергій Володимирович

Заступник Голови

Е-адреса:

s.lysenko@mail.unba.org.ua

Іщенко

Євген Миколайович

Заступник Голови

Кузнецов

Кирило Сергійович

Секретар Комітету

Е-адреса:

k.kuznetsov@mail.unba.org.ua

ЧЛЕНИ РАДИ КОМІТЕТУ:

Антонець Ірина Валеріївна

Басс Олександр Олександрович

Болінський Святослав Святославович

Велієв Ельхан Назимович

Духонченко Микола Сергійович

Зінченко Олександр Васильович

Коваленко Олександр Іванович

Луценко Дмитро Сергійович

Нагорнюк Денис Вікторович

Радєва Альона Сергіївна

Рожков Юрій Олександрович

Солод Ілля Володимирович

Спаських Сергій Віталійович

Фещенко Ігор Станіславович

Шабельніков Андрій Вікторович

Шиков Павло Олександрович

Шох Кристина Антонівна

Шуліка Юрій Іванович

3. ПРОВЕДЕНІ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ ПРОТЯГОМ 2025 РОКУ

19 лютого у НААУ відбувся круглий стіл на тему «Обговорення викликів, які зазнають бізнес та інвестори у 2025-му році», ініціатором якого виступив Комітет.

Корпоративні спори на базі рішень Верховного Суду у 2023 – 2024 роках розглянув заступник голови Комітету **Сергій Лисенко**. Серед ключових тем, що були досліджені: несплата частки в статутному капіталі на момент її відчуження, правова природа акта приймання-передачі частки, порядок збільшення статутного капіталу, порушення при скликанні загальних зборів, відповідальність посадових осіб товариства за недобросовісні дії, корпоративний договір для майбутніх учасників. Також С. Лисенко розглянув питання аудиту фінансової звітності та аспекти реалізації прав учасників на отримання інформації про діяльність товариства.

Детальніше за посиланням: https://surl.li/hmssfm.

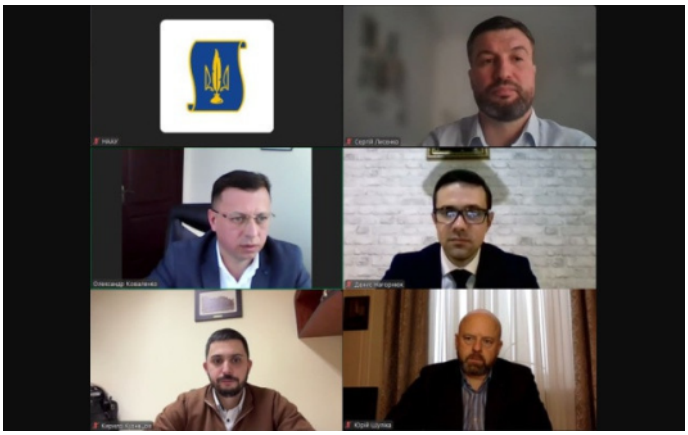

11 червня у НААУ за ініціативи Комітету відбувся круглий стіл на тему «Ринок віртуальних активів. Як захистити інвестиції?».

Ринок віртуальних активів в Україні розвивається швидко, випереджаючи нормативне регулювання. Відсутність чіткої законодавчої бази, суперечлива судова практика й нові шахрайські схеми створюють виклики для власників цифрових активів і юристів.

Обговорити нагальні проблеми та виробити спільні підходи до правового захисту інвестицій у криптовалюту зібрали юристи й фахівці різних сфер.

Модерував зустріч член Ради Комітету **Денис Нагорнюк**. У вступному слові він підкреслив важливість співпраці адвокатів, правоохоронців, державних органів та бізнесу для посилення правових гарантій на ринку цифрових активів.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/hmOTOV

3. ПРОВЕДЕНІ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ КОМІТЕТУ ЗАХОДИ ПРОТЯГОМ 2025 РОКУ

1-3 липня в рамках тижня захисту бізнесу у НААУ відбувся круглий стіл, присвячений темі, яка вже спричинила широку фахову дискусію: «Виклики, які зазнають бізнес та інвестори після скасування Господарського кодексу України».

Захід організував Комітет за участі колег із Комітету з питань господарського права та процесу.

Відкриваючи зустріч, заступник голови Комітету **Сергій Лисенко** зауважив, що цим обговоренням адвокатська спільнота розпочинає своєрідний «реквієм» Господарському кодексу – акту, що багато років викликав суперечки як серед практиків, так і серед науковців. За його словами, з самого початку ГК конфліктував із Цивільним кодексом, породжуючи колізії, особливо у сфері корпоративного регулювання. Саме тому, попри тривале існування, документ радше ускладнював практику, ніж створював сталі орієнтири для бізнесу.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/nCiKtp

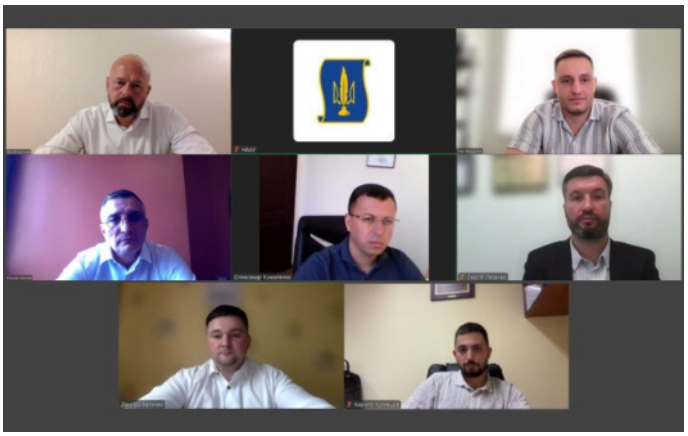

У НААУ завершили тиждень захисту бізнесу незвичним форматом. Після оприлюднення тематичних публікацій і проведення серії круглих столів про наслідки скасування Господарського кодексу адвокати зібралися на підсумкове засідання… у крос-кантрійних перегонах.

Захід, що об'єднав адвокатів з різних регіонів, пройшов у столиці на маршруті через Парк Муромець і Труханів острів. 20-кілометрова дистанція пролягала лісовими стежками вздовж Дніпра. В заїзді взяли участь не лише члени Комітету, а й їхні рідні – дехто навіть стартував із дітьми. Фінішували всі, а отже – всі перемогли: учасників відзначили пам'ятними нагородами.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/XU9DZg

11 грудня у НААУ відбувся круглий стіл на тему «Мальта для бізнесу: правова система, податки та практичні кроки релокації».

Модератор заходу - заступник голови Комітету **Сергій Лисенко** окреслив тему заходу – практичні аспекти реєстрації бізнесу на Мальті, податкового регулювання, податкових стимулів і інструментів державної підтримки підприємництва.

Говорячи про Мальту як юрисдикцію для бізнесу, помічник Почесного консула Республіки Мальта в Києві Олег Климюк підкреслив можливість швидко заснувати юридичну особу та в окремих випадках працювати за зниженими податковими ставками для нерезидентів – від 0% до 5%. Окремо він зупинився на можливостях для IT-сектору: візи для співробітників і «цифрових кочівників», а також податкові послаблення для компаній.

Як приклад релокації він навів кейс 2016 року: компанія, яка стоїть за франшизою комп'ютерних ігор, перевезла з Києва на Мальту 75 співробітників і за один тиждень оформила візи та створила юридичну особу.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/UIcaBa

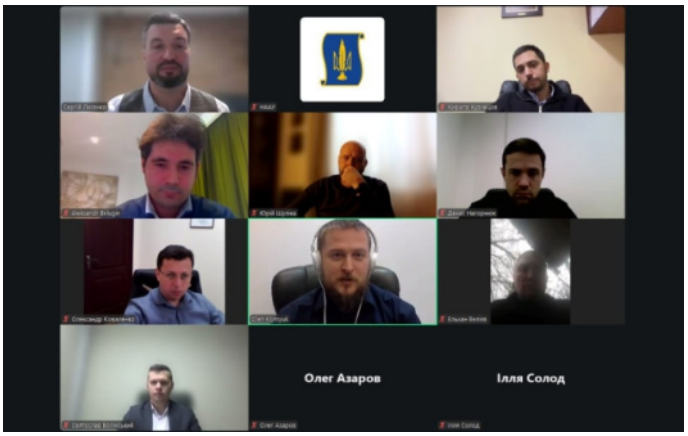

4. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, КОМЕНТАРІ, РЕКОМЕНДАЦІЇ, ІНТЕРВ'Ю ТОЩО), ОПУБЛІКОВАНІ НА САЙТІ НААУ, ВША ТА ЗМІ

14 лютого на сайті НААУ була оприлюднена стаття заступника голови Комітету Сергія Лисенка на тему "Корпоративні спори: 10 прецедентів 2024 року, які варто знати юристу".

У 2024 році Верховний Суд ухвалив низку рішень, що впливають на корпоративну практику: від розподілу часток і відповідальності керівників до фраудаторних правочинів. Рішення визначають або уточнюють правила гри для бізнесу та юристів з практичної сторони їх застосування. Розглянемо найважливіші.

1. Несплата учасником ТОВ частки в статутному капіталі на момент її відчуження

Фізична особа передала ТОВ земельні ділянки як внесок у статутний капітал, потім продала всю свою частку іншій людині. Надалі товариство не мало можливості зареєструвати спірні земельні ділянки за собою, оскільки ці земельні ділянки, як виявилося, перебували під арештом. Особа звернулася до суду з позовом, який мотивувала тим, що статутний капітал ТОВ сформований не був, оскільки відповідні земельні ділянки зареєстровані на праві власності на момент укладення договору купівлі-продажу частки за нею. Тому, на думку позивача, передана за оспорюваним договором купівлі-продажу частка в статутному капіталі є неоплаченою, що свідчить про неможливість її відчуження надалі.

Детальніше за посиланням: https://surl.li/spddad.

6 березня на сайті НААУ було оприлюднено статтю секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Нові антикорупційні зміни можуть стати інструментом тиску на бізнес".

Зміни до КПК, КК та інших законів щодо притягнення юридичних осіб до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав викликали занепокоєння у бізнес-середовищі через те, що можуть стати інструментом тиску з боку правоохоронних органів.

Відповідний Закон «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів притягнення юридичних осіб до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав» №4111-IX, що набрав чинності наприкінці минулого року, мав забезпечити виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань. Адже передумовою його прийняття стала ратифікація Україною Конвенції ОЕСР про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях, яку вважають одним із найвищих антикорупційних стандартів, необхідних для наближення України до членства в ЄС (ідеться про встановлення автономної відповідальності юридичних осіб).

Детальніше за посиланням: https://surl.li/rilipe.

17 березня на сайті НААУ було оприлюднено статтю члена Ради Комітету **Олександра Коваленка** на тему "Посадові особи товариств відповідатимуть за завдані збитки по-новому".

Хоча посадові особи товариства повинні сумлінно та добросовісно діяти в інтересах цього товариства, на практиці трапляються випадки, коли директор через удавані правочини виводить активи чи продає їх за заниженими цінами. Це може призвести до застосування штрафних санкцій та донарахування податкових зобов'язань.

Хто такі посадові особи?

Згідно зі ст. 161 ЦК посадовими особами акціонерного товариства є голова та члени наглядової ради, голова та члени ради директорів, виконавчого органу, корпоративний секретар акціонерного товариства, а також голова та члени іншого органу товариства (крім консультативного), якщо утворення такого органу передбачено законом або статутом акціонерного товариства.

Схоже за змістом визначення містить ст. 2 Закону «Про акціонерні товариства». Щоправда, у ньому перелік доповнюється керівником підрозділу внутрішнього аудиту (внутрішнім аудитором) та керівником відділу бюджету або іншого підрозділу, до компетенції якого належить питання бюджетування акціонерного товариства.

Детальніше за посиланням: https://surl.li/vepqmd.

27 березня на сайті НААУ була оприлюднена стаття заступника голови Комітету **Сергія Лисенка** на тему "Фраудаторність: ВС розмежував корпоративні акти і правочини".

Чи можуть рішення загальних зборів товариства вважатися правочинами? Чи має колишній учасник право оскаржувати дії ТОВ, які завдали йому шкоди? І які критерії дозволяють визнати правочин фраудаторним – укладеним з метою уникнення виконання зобов'язань?

Правову природу рішень загальних зборів товариства, критеріїв фраудаторності правочинів та меж оскарження корпоративних рішень розглянув Верховний Суд у справі №916/379/23. Тож постанова Великої Палати від 18.12.2024 матиме суттєве значення для правозастосовної практики. Важливим аспектом є наявність окремих думок суддів, які розкривають альтернативні підходи до вирішення цієї категорії спорів.

Справа стосувалася оскарження рішення загальних зборів ТОВ про внесення нерухомого майна до статутного капіталу іншого підприємства, а також рішення установчих зборів цього підприємства про прийняття майна. Позивачка вважала, що такі дії були спрямовані на ухилення ТОВ від виконання своїх фінансових зобов'язань перед нею як колишнім учасником товариства.

Детальніше за посиланням: https://surl.li/aodxao

28 квітня на сайті НААУ було оприлюднено статтю заступника голови Комітету **Сергія Лисенка** на тему "Корпоративні спори у 2025 році: вісім ключових висновків КГС ВС".

У першому кварталі 2025 року Касаційний господарський суд Верховного Суду зробив декілька значущих висновків у корпоративних спорах. Їх варто враховувати як при структуризації корпоративних рішень, так і при формуванні судових стратегій.

1. Міноритарний акціонер у сквіз-ауті

У справі №910/8714/18 (постанова від 03.02.2025) суд сформулював правову позицію щодо способів судового захисту міноритарного акціонера в процедурі примусового викупу акцій (сквіз-аут).

Суд підтвердив право міноритарного акціонера на звернення з позовом про стягнення справедливої компенсації за продаж належних йому акцій не лише до безпосереднього покупця акцій, а й до афілійованих осіб та кінцевого бенефіціарного власника. Було застосовано доктрину «підняття корпоративної завіси», зазначивши, що відповідачі утворюють єдину економічну групу, вигоду від операції одержав саме бенефіціар, і тому він має нести відповідальність. Такий підхід спрямований на забезпечення ефективного захисту прав акціонера та реального виконання судового рішення.

Детальніше за посиланням: https://surl.li/ouofxf.

30 червня на сайті НААУ в рамках тижня захисту бізнесу була оприлюднена стаття заступника голови Комітету **Сергія Лисенка** на тему "Корпоративні права після ГК: що змінюється для адвокатів і бізнесу".

Перехідний період

Відповідний Закон № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» передбачає перехідний період у три роки з дати введення його у дію (28 серпня 2025 року).

У цей час допускається функціонування раніше створених підприємств у формах державного, комунального, приватного, казенного, іноземного підприємства, тощо. Водночас створення нових юридичних осіб у таких формах заборонено (ст. 13 Закону).

Після завершення перехідного періоду юридичні особи у формі «підприємств» повинні бути перетворені на інші організаційно-правові форми – господарські товариства.

Детальніше за посиланням: https://surl.lu/atpkgs

4 липня на сайті НААУ в рамках тижня захисту бізнесу була оприлюднена стаття секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Оренда без гарантій: як нікчемність договору ускладнює захист бізнесу".

Можливість повернення коштів

У справі №910/9652/23 Верховний Суд розглянув позов про стягнення коштів, сплачених за договором оренди, визнаним нікчемним у зв'язку з порушенням вимог ч.2 ст. ст. 793 Цивільного кодексу (відсутність нотаріального посвідчення та державної реєстрації) та нечітким визначенням об'єкта оренди.

У постанові від 13.12.2023 суд урахував, що позивач фактично користувався об'єктом оренди, одержуючи вигоду у вигляді можливості експлуатації майна протягом тривалого періоду. Тому у нього відсутнє право на застосування двосторонньої реституції. Фактичне користування є зустрічним наданням, що унеможливлює визнання коштів такими, що підлягають поверненню в порядку статті 216 ЦК. Тобто, суд чітко визначив, що реституція в подібних правовідносинах є неналежною формою захисту через неможливість повернення послуги у натурі.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/sBIjeR

5 серпня на сайті НААУ була оприлюднена стаття секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Призупинення зобов'язань за кредитами: як бізнесу вибратися з боргової пастки".

Повномасштабна війна РФ проти України паралізувала діяльність багатьох підприємств малого і середнього бізнесу. Попри втрату виробничих потужностей, складів, обладнання та транспорту на окупованих територіях, підприємства і далі мають обслуговувати довоєнні кредити. Чи захистить позичальників зміни до законодавства?

27 березня Верховна Рада ухвалила Закон №4340-IX «Про внесення змін до розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України щодо особливостей кредитування та фінансового лізингу у період дії воєнного стану», який очікує на підпис Президента.

Основна мета змін – надати можливість позичальникам та лізингоодержувачам, чиї активи постраждали внаслідок війни, призупинити виконання кредитних і лізингових зобов'язань.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/iDncj4

8 серпня на сайті НААУ була оприлюднена стаття члена Ради Комітету **Олександра Коваленка** на тему "Коли відповідальність за несвоєчасну реєстрацію РК несправедлива".

Хто і коли має нести відповідальність за несвоєчасну реєстрацію розрахунку коригування - покупець чи постачальник? На практиці штрафи накладають на одних, хоча контроль за строками - в інших. У чому прогалина закону і що каже суд - спробуємо дослідити.

Під час здійснення господарської діяльності між платниками податку на додану вартість виникають ситуації, коли внаслідок повернення товару, передоплати, коригування кількісних та якісних показників, у постачальника (продавця) товарів чи послуг виникає зобов'язання скласти розрахунок коригування до податкової накладної (РК) та направити її отримувачу (покупцеві товарів чи послуг). Останній повинен у строки, встановлені Податковим кодексом, подати її на реєстрацію.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/jKjcs4

22 серпня у виданні «Юридична газета» було опубліковано статтю секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Ризики співпраці з неблагонадійним контрагентом".

Визнання договору недійсним

Одним із найсерйозніших ризиків співпраці з неблагонадійним контрагентом є можливість визнання договору недійсним через відсутність повноважень у підписанта, наявність яких вимагає ст. 203 Цивільного кодексу. Якщо директор чи представник контрагента діяв без належного обсягу повноважень, суд може визнати договір недійсним (ст. 215 ЦК).

Відповідно до ч. 3 ст. 92 ЦК у відносинах із третіми особами обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи не має юридичної сили, крім випадків, якщо юридична особа доведе, що третя особа знала чи за всіма обставинами не могла не знати про такі обмеження.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/mJqZgA.

26 серпня на порталі LIGA ZAKON було опубліковано статтю заступника голови Комітету **Сергія Лисенка** на тему "Корпоративна політика ризиків може стати для МСБ інструментом виживання".

Зміст і орієнтири

За міжнародним стандартом ISO 31000 ризик визначають як вплив невизначеності на досягнення цілей. Цей вплив може мати як негативні наслідки – фінансові втрати чи репутаційні збитки, так і позитивні – нові можливості або додаткову вигоду.

Для малого та середнього бізнесу корпоративна політика управління ризиками є практичним інструментом, що допомагає структурувати підхід до прийняття рішень, зменшувати непередбачуваність бізнес-процесів, підвищувати довіру банків, партнерів та інвесторів. Вона дозволяє запобігати судовим спорам, уникати фінансових втрат через ненадійних контрагентів і водночас обмежувати негативний вплив правоохоронних та контролюючих органів у вигляді перевірок чи обшуків. І це не бюрократія, а спосіб зробити бізнес менш вразливим і більш стійким.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/Q64YSV.

2 вересня на порталі LIGA ZAKON було опубліковано статтю члена Ради Комітету **Юрія Шуліки** на тему "Ключові засади безпеки підприємства: що варто врахувати керівнику".

Віддзеркалення держави

Будь-яка законна діяльність відбувається в межах «правил гри», визначених державою через закони та інші акти. Вона ж забезпечує їх виконання інститутами влади й правоохоронними органами. Це базова концепція для вибудови безпекової моделі бізнесу, адже її ефективність значною мірою залежить від форми правління та векторів розвитку країни.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/FkrpCT.

5 вересня на порталі LIGA ZAKON було опубліковано статтю члена Ради Комітету **Святослава Болінського** на тему "Безпека бізнесу: як навчати персонал".

Слабкі місця

У більшості компаній вразливість безпеки проявляється не в технічних системах, а у щоденних звичках працівників.

Хоча кожен знає, що паролі – це доступ до всієї інформації на комп'ютері, досить часто на робочому столі людини можна побачити стікери з ними.

Не менш поширеною є практика залишати чернетки на робочих місцях. Для стороннього вони виглядають непотрібними клаптиками паперу, але з боку безпеки це ті ж самі документи, які можуть містити важливі відомості.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/fFn0Ms.

8 жовтня на порталі "LIGA ZAKON" була опублікована стаття члена Ради Комітету **Ігоря Фещенко** на тему "Як на підприємстві організувати процес погодження договорів".

Компанії часто недооцінюють процедуру погодження договорів, сприймаючи її як формальність. Насправді залучення всіх компетентних підрозділів зменшує ризики і зміцнює договірну дисципліну.

Договірна робота не зводиться до перевірки документів юристом. Її мета - забезпечити відповідність умов інтересам компанії, законодавству та внутрішнім стандартам, узгодження технічних, фінансових, господарських та правових умов, зниження ризику конфліктів, збитків або судових спорів у майбутньому з контрагентом. Тому у погодженні мають брати участь кілька ключових підрозділів.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/cLowKg

6 листопада на порталі LIGA ZAKON була опублікована стаття заступника голови Комітету **Сергія Лисенка** на тему "Корпоративний договір: гнучкість партнерських відносин та механізми фінансової безпеки інвесторів".

Про переваги

Основна мета корпоративного договору - встановити прозорі правила партнерства, запобігти блокуванню рішень і врегулювати відносини, що виходять за рамки статуту. Якщо статут є архітектурою компанії, то корпоративний договір - це її механізм управління та система стримувань і противаг.

Для інвесторів, особливо іноземних, корпоративний договір є гарантією фінансової безпеки. Ефективність договору значно зростає при його поєднанні з безвідкличною довіреністю з корпоративних прав. Такий механізм дозволяє реалізовувати умови договору без звернення до суду - наприклад, у разі відмови одного з учасників виконати обов'язок з продажу частки.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/GDQiB2

7 листопада на порталі LIGA ZAKON була опублікована стаття секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Підроблення документів в Україні: кримінальна відповідальність для фізичних і юридичних осіб".

Основи кваліфікації

Підроблення документів визначається диспозицією ст. 358 Кримінального кодексу, яка передбачає відповідальність за:

власне, підроблення документів (чч. 1, 2);

використання завідомо підробленого документа (ч. 4).

Його об'єктом виступають суспільні відносини, які виникають у сфері використання документів, що встановлюють, змінюють або припиняють певні права та обов'язки.

Склад злочину, визначений у ч. 1 ст. 358 КК, охоплює підроблення документа з метою його використання - як самим підроблювачем, так і іншими особами. Це означає, що коли підроблювач сам використовує створений ним документ, додаткова кваліфікація за ч. 4 ст. 358 КК не потрібна, адже наслідок використання вже закладений у диспозицію ч. 1 ст. 358 КК.

Підроблення є злочином із формальним складом - воно вважається закінченим із моменту створення підробленого документа, незалежно від того, чи відбулося його використання надалі.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/EITS5h

17 листопада на порталі LIGA ZAKON була опублікована стаття члена Ради Комітету **Альони Радєвої** на тему "Криптовалюта під прицілом судів: від арешту до поділу майна".

Речовий доказ

Одним із перших напрямів, де почала формуватися практика щодо криптовалют, стали кримінальні провадження. Суди стикнулися із необхідністю визначення статусу віртуальних активів зокрема, як речових доказів.

Навіть за відсутності спеціального закону слідчі судді визнають криптовалюту об'єктом права власності. Так, у справі №757/10299/25-к прокурор просив накласти арешт на віртуальні активи, розміщені на акаунтах однієї з міжнародних криптовалютних бірж, та заблокувати доступ до них, щоб забезпечити збереження речових доказів. Суд погодився з доводами сторони обвинувачення, визнавши, що криптовалюта, яка зберігається на біржовому акаунті, може вважатися речовим доказом у кримінальному провадженні. З огляду на ризики перешкоджання розслідуванню, слідчий суддя клопотання задовольнив (ухвала Печерського районного суду м. Києва від 05.03.2025).

Детальніше за посиланням: https://is.gd/UaVGAz

17 листопада на порталі LIGA ZAKON була опублікована стаття члена Ради Комітету **Юрія Шуліки** на тему "Політика безпеки бізнесу: що має знати юрист?".

Основні компетенції

У бізнесі юрист уже давно не лише той, хто складає договори чи веде судові спори. Сьогодні правник став «архітектором» правового компонента і має розуміти, що політика безпеки бізнесу - це система взаємопов'язаних заходів, правил і процедур.

Залежно від спеціалізації компанії, акценти в правовій роботі можуть суттєво відрізнятися. Водночас існують базові напрями, які мають бути під контролем юриста у будь-якій сфері діяльності. Йдеться насамперед про інформаційну безпеку, захист комерційної таємниці й персональних даних, участь у формуванні трудових відносин і проведенні внутрішніх розслідувань - адже будь-яка безпека починається з надійних і свідомих працівників. Важливе місце посідає також правовий супровід питань кібербезпеки, фінансової та економічної безпеки, взаємодія із зовнішніми структурами.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/JDVZHz

19 листопада на порталі LIGA ZAKON була опублікована стаття секретаря Комітету **Кирила Кузнецова** на тему "Як правильно скласти договір публічної оферти".

У час, коли більшість послуг і продажів переходять онлайн, договір публічної оферти визначає правила гри між бізнесом і споживачем. Проте помилки в його формулюванні можуть призвести до судових спорів, штрафів і втрати довіри клієнтів. Як цього уникнути - розглянемо далі.

Згідно зі ст. 633 Цивільного кодексу публічним є договір, за яким одна сторона (підприємець) бере на себе зобов'язання продавати товари, виконувати роботи або надавати послуги кожному, хто до неї звернеться (споживачу).

Своєю чергою, оферта - це пропозиція укласти договір на певних умовах (ст. 641 ЦК). Вона адресована невизначеному колу осіб, містить всі істотні умови договору та передбачає, що акцепт такого договору відбувається без додаткових переговорів. Документ може бути розміщений в електронному вигляді (на сайті) та укладатися через натискання кнопки «Підтвердити» чи здійснення оплати.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/cBBk18

25 листопада на сайті НААУ була опублікована стаття члена Ради Комітету **Ігоря Фещенка** на тему "Ліміти бронювання на підприємстві: чи можливо збільшити?".

Після оновлення Порядку бронювання військовозобов'язаних у 2025 році уряд розширив можливості для підвищення ліміту бронювання. Та на практиці підприємства стикаються з невизначеністю. Коли і за яких критеріїв міністр оборони може дозволити бронювання більшої кількості працівників?

Порядком, затвердженим постановою Кабміну від 27.01.2023 №76 передбачено базовий ліміт бронювання працівників усіх критично важливих підприємств - до 50% включно від усіх військовозобов'язаних працівників. Це межа, з якої починає будь-який роботодавець, підприємство якого було визначено критично важливим.

До загальної кількості військовозобов'язаних працівників на підприємстві не входять військовозобов'язані жінки, заброньовані на інших підприємствах працівники-сумісники, а також особи, що перебувають на військовому обліку у Службі безпеки, розвідувальних органах.

Але критично важливі підприємства нерідко змушені домагатися збільшення ліміту бронювання, щоб утримати ключових фахівців. Адже навіть 50% кадрового складу не завжди достатньо для забезпечення безперервного виробничого циклу та виконання всіх функцій підприємства.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/umzQgf

26 листопада на сайті НААУ була опублікована стаття члена Ради Комітету **Святослава Болінського** на тему "Фінмоніторинг банку заблокував рахунок: що робити".

Блокування фінансової операції або банківського рахунку через фінансовий моніторинг стало звичним ризиком для бізнесу. Причини таких дій часто залишаються непрозорими, а запити - виходять за межі розумного. Як діяти клієнту, коли операцію зупинено, а банк не пояснює, чому саме?

У разі блокування насамперед слід з'ясувати, яку саме операцію банк вважає ризиковою, і своєчасно надати вичерпні пояснення. Зазвичай суб'єкт фінансового моніторингу направляє запит про надання інформації щодо фінансових операцій клієнта, на який необхідно відповісти протягом чотирьох робочих днів.

Якщо у визначений строк підготувати відповідь неможливо, варто письмово звернутися з проханням про продовження строку. Банки можуть надавати додаткові два-три дні, однак у цей період платіж, як правило, залишається заблокованим. Типові запитання стосуються походження коштів, джерел оборотів за рахунком, змісту фінансових операцій та їх економічного сенсу.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/aTJvcj

27 листопада на сайті НААУ була опублікована стаття члена Ради Комітету **Ігоря Фещенка** на тему "Військовий облік на підприємстві: як підготуватися до перевірок ТЦК, ДПС та Держпраці".

З початку 2025 року державні органи посилили контроль за веденням військового обліку на підприємствах. Якщо раніше перевірки проводилися здебільшого представниками ТЦК та СП, то тепер до складу комісій залучаються й представники податкової служби та Держпраці.

Хто і коли проводить?

Згідно з Порядком організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 30.12.2022 №1487 районні держадміністрації, районні у містах Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських рад проводять щороку відповідно до затверджених ними планів у взаємодії з районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки перевірку стану військового обліку в органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, що перебувають на території адміністративно-територіальної одиниці.

Як правило, плани таких перевірок розміщуються на вебсайті місцевих органів виконавчої влади в мережі Інтернет (на прикладі Києва, на вебсайтах районних державних адміністрацій), в яких зазначаються перелік підприємств, установ, організацій, розміщених на території певної адміністративно-територіальної одиниці та конкретні місяці року, в які дані юридичні особи будуть перевірятися. Підприємство має право завчасно ознайомитися з цими планами, щоб підготуватися належним чином.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/BOgWZG

04 грудня на сайті НААУ була опублікована стаття члена Ради Комітету **Ігоря Фещенка** на тему "Бронювання працівників 2025: актуальні правила та вимоги".

Бронювання військовозобов'язаних працівників у 2025 році залишається одним із ключових інструментів збереження кадрової спроможності бізнесу. Водночас регулювання змінюється доволі динамічно, тому компаніям, які мають право на бронювання, важливо уважно відстежувати актуальні вимоги та порядок їх застосування.

Як отримати статус

Ключовою передумовою для бронювання працівників є попереднє отримання компанією статусу критично важливого підприємства відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 №76. Такий статус надається за умови відповідності суб'єкта господарювання трьом критеріям, два з яких є обов'язковими.

Для підприємств приватної форми власності базовими критеріями є:

- рівень середньої нарахованої заробітної плати працівникам - не менше 20 000 грн на місяць;
- відсутність заборгованості зі сплати податків до державного та місцевого бюджетів, а також ЄСВ.

Третій критерій обирається індивідуально. Найчастіше йдеться про відповідність галузевим критеріям центрального органу виконавчої влади або територіальної громади.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/L8nQxv

5. ЗДІЙСНЕННЯ ІНШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

18 квітня члени Ради Комітету **Олександр Коваленко** та **Сергій Спаських** взяли участь у засіданні робочої групи Комітету ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики під головуванням народного депутата України Васильченко Галини Іванівни щодо обговорення:

- проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо строків подання звітності про суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, р. №13108;
- проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо спрощення механізму подання звітності для окремих платників єдиного внеску, р. №13108-1.

Вийшла доволі жвава дискусія, учасники поділилися своїми позиціями, зокрема автори законопроектів наполягали на позиції, що щомісячне подання звітності є надмірним тягарем для бізнесу, тоді як представники ДПС, ПФУ, Мінсоцполітики, акцентували увагу, що щомісячна звітність забезпечує більш оперативне прийняття рішень щодо нарахування соціальних виплат населенню.

Зі свого боку Олександр Коваленко повідомив, що повернення до щоквартальної звітності змінить адміністративне навантаження на бізнес, але передумовою переходу на щомісячну звітність з 01.01.2025 було отримання підприємствами статусу критичного в розумінні постанови КМУ №76 від 27.01.2023.

Тому прийняття, законопроекту в такій редакції, може нівелювати статус критичності для підприємств, які вже його отримали.

Олександр Коваленко підтримав пропозиції надати право платникам податків самостійно визначати періодичність подання звітності.

За результатами засідання робочої групи автор проекту Закону №13108 народний депутат України Васильченко Галина Іванівна повідомила, що всі пропозиції та зауваження будуть додатково опрацьовані в Комітеті, за результатами чого відбудуться повторні обговорення.

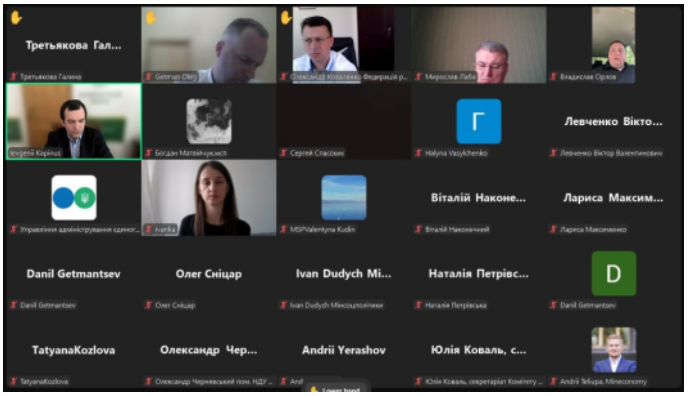

27 вересня у столичному спортивному клубі «Гермес» адвокати та адвокатки вивчали базові техніки бойового самбо – відпрацьовували удари й кидки, навички поведінки у кризових ситуаціях та самозахист у разі нападу.

Захід, організований комітетами НААУ з питань захисту бізнесу та інвесторів та з питань спортивного права та фізичної культури, провів чемпіон світу з вільної боротьби та бойового самбо, голова Федерації бойового самбо України та Європи, майстер спорту **Ельхан Велієв**.

Участь у тренуванні взяли адвокати з різних регіонів України – від молодих фахівців до досвідчених практиків, які прагнуть підтримувати фізичну форму та розвивати навички особистої безпеки.

Тренування проходило в динамічному темпі з акцентом на практику, що дало можливість кожному учаснику відчути власні можливості, покращити фізичну форму та підвищити рівень впевненості у своїх діях у складних обставинах. Інтерес викликало поєднання правничої професії та бойового мистецтва як одного з інструментів не лише фізичного розвитку, а й підвищення загального рівня безпеки правників.

«Сьогодні адвокат – це не лише фахівець з права, а й людина, яка має бути готовою до найрізноманітніших викликів, – зауважив Е.Велієв. – Тож фізична витривалість, самоконтроль і здатність швидко реагувати – усе це стає частиною також професійної стійкості».

Детальніше за посиланням: https://is.gd/QcKYlN

14 жовтня відбулася зустріч представників НААУ з бізнес-омбудсменом **Романом Ващуком**.

Діяльність Комітету представив заступник голови **Сергій Лисенко**. Він нагадав, що цей комітет має спільну мету з Радою бізнес-омбудсмена – поліпшення інвестиційного клімату та захист підприємців від неправомірних дій державних органів. Утворений у 2019 році, нині він об'єднує адвокатів із різних регіонів України, які працюють у сфері податкового, митного, корпоративного права, захищають майнові права бізнесу.

Серед основних напрямів роботи – підготовка аналітичних матеріалів і зауважень до законопроєктів, розроблення методичних рекомендацій для юристів, а також організація публічних заходів за участю суддів, представників органів влади та бізнесу. «Ми прагнемо, щоб адвокати та інхаус-юристи мали чітке розуміння, як діяти в конфліктних ситуаціях, які інструменти використовувати для захисту інтересів бізнесу. У цьому аспекті досвід Ради бізнес-омбудсмена є надзвичайно цінним», – зазначив С. Лисенко.

Він також підкреслив важливість спільних навчальних заходів і консультацій для адвокатів регіонів, які допоможуть підвищити ефективність реагування на скарги бізнесу.

Детальніше за посиланням: https://is.gd/HN54pj

08 та **22 листопада** у київському спортивному клубі «Козак» відбулося незвичне, але надзвичайно корисне тренування – адвокати вийшли на татамі, щоб опанувати базові техніки бойового самбо.

Захід організували Комітет НААУ з питань захисту бізнесу та інвесторів і Комітет НААУ з питань спортивного права та фізичної культури. Проводив тренування адвокат, чемпіон світу з вільної боротьби та бойового самбо, голова Федерації бойового самбо України та Європи, майстер спорту **Ельхан Велієв**.

Під його керівництвом адвокати та адвокатки відпрацьовували удари, кидки, техніки самозахисту та моделювали поведінку у разі загрози чи нападу. Протягом двох годин зал наповнювали концентрація, рішучість і відчуття професійної єдності. Кожен учасник мав змогу перевірити власну фізичну готовність і навчитися діяти чітко навіть у стресових умовах.

Такі заняття – не просто тренування. Це спосіб зміцнити впевненість у собі, сформувати витримку, дисципліну та вміння контролювати емоції – як на татамі, так і в судовій залі. Адже сучасний адвокат має бути стійким не лише юридично, а й психологічно.

Організатори наголошують: мета проєкту – навчити адвокатів відчувати безпеку у будь-яких обставинах, підтримувати фізичну форму й розвивати корпоративний дух у правничій спільноті.

Як повідомив Ельхан Велієв, тренування проходитимуть двічі на місяць протягом півроку. А в травні 2026 року адвокатів-учасників очікує фінальний етап програми – урочиста церемонія нагородження найактивніших і найвитриваліших.

13 та **20 грудня** у київському спортивному клубі «Козак» відбулись чергові тренування – адвокати вийшли на татамі, щоб продовжувати відточувати базові техніки бойового самбо та навчатись самообороні.

«Ми не просто вчимося захищати себе фізично. Ми формуємо внутрішню силу – ту, яка допомагає залишатися професіоналом у будь-яких умовах», – зазначив **Ельхан Велієв**.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ